

"ГОЛЕМИ ДРЖАВИ" САМО ВО СФ ПОЛИТИЧКАТА ЕГЗО

Вицепремиерката Радмила Шекеринска би можеле да ја наречеме "нашата железна лејди", иако за оние кои ќе ја запознаат таа е елегантна, млада и амбициозна личност. Секогаш и во секое време за неа претставува предизвик да одговори на некое новинарско прашање или, пак, да дискутира за сериозен државен проблем.

Шекеринска ја извршува функцијата заменик на претседателот на Владата на Република Македонија од 1 ноември 2002 година, задолжена за водење на процесот на европска интеграција и координација на странска помош. Таа беше пратеник во Собранието на Република Македонија од 1998 до 2002 година, при што ги извршуваше функциите: заменик-координатор на пратеничката група на Социјалдемократскиот сојуз на Македонија; член на Комисијата за надворешна политика; Комисијата за образование и наука; и Комисијата за животна средина, млади и спорт. Исто така, таа беше член и на делегацијата на Собранието на Република Македонија за соработка со Европскиот парламент. Нејзината кариера се развиваше чекор по чекор и денес, со своите 32 години, таа е некаде на врвот. Од 1995 до 1999 година таа беше претседател на Социјалдемократската младина на Македонија, два пати реизбрана. Од 1999 година е потпретседател на СДСМ. Радмила Шекеринска дипломираше на Електротехничкиот факултет во Скопје, каде има работено како асистент, во областа енергетика. Можеби еден ден Шекеринска ќе ги надмине сите свои колеги и колешки и конечно би можеле да имаме и жена на некоја највисока партиска или, пак, државна функција.

■ Разговорот го водеше: **Рената МАТЕСКА**

Госпоѓице Шекеринска, граѓаните остро реагираа на донесувањето на Законот за територијална поделба на државава, за што говорат и протестите, како и иницијативата за референдум. Немаше ли некое друго решение кое ќе беше прифатливо за сите, пред сè, за граѓаните од Струга, Кичево и од Скопје? Што е со стравувањата дека со новата територијална поделба на државава се исцртува картата на Голема Албанија, за која Фазли Велиу сè уште зборува?

ШЕКЕРИНСКА: Ве уверувам, нема такво решение за територијална организација кое сите ќе го поддржат, бидејќи прашањето е комплексно. Тргнете ги дури и етничките разлики, кои досега доминираа во дебатите, и ќе видите дека консензус е невозможен. Земете го за пример прашањето на Чешиново и Облешево. Каков и да беше предлогот на Владата околу

ЕРАТА НА ТИКА

седиштето на Општината, ќе имаше незадоволни кои ќе го блокираа патот. Разликата ќе беше само во тоа дали протестираат едните или другите, но протест ќе имаше. Всушност, слично беше и во 1996 година. Тогаш ВМРО-ДПМНЕ нè обвинуваше дека со таа територијална организација се прави поделба на државата, за денес (само 8 години подоцна) да "се колнат" во Законот од 1996 година и поддржуваат референдум за тој Закон да остане на сила! Кога да им веруваме: тогаш кога го критикуваа или сега кога го бранат?

Меѓутоа, да бидеме искрени, ова не се случува само во Македонија. Во сите држави, па и оние со огромна традиција, овие прашања секогаш предизвикуваат жестоки дебати, бидејќи се важни и влијаат на секој граѓанин. Она што е различно во Македонија е тоа што дебатата не ја водиме за реалните теми: која општина колку ќе инвестира во образованието; која општина ќе има ресурси итн., туку за стравовите кои некои ги шират и тврдат дека организацијата е еднаква на поделба. Според нив, новата карта ја исцртала ДУИ за да исцрта Голема Албанија. Да била таква намерата, оваа партија немаше да поддржи општини како Вратница / Јегуновце и Маврово / Ростуше, со доминантно македонско население.

Во овие дебати, го забораваме најважното: од 2005 година општините во Македонија добиваат нови надлежности. Локалните проблеми стануваат одговорност на локалните власти. Одговорноста за квалитетот на животот во нив, преминува во рацете на населението и локалната власт, кои заедно ќе одлучуваат за проблемите, но и за развојот на општината. На граѓаните, децентрализацијата им дава можност да бидат дел од работата на локалната власт и да видат како со парите од локалниот буџет да добијат повеќе и поквалитетни услуги. Локалната власт е директно информирана за локалните проблеми, а со новите надлежности ќе може да им одговори и да најде начин да ги реши.

Дали можеше поинаку? Секогаш може и поинаку, и подобро, и полошо. Но, треба да се има решение. Ние, по долги договарања меѓу коалиционите партнери во Владата, го дадовме предлогот. Постигнувањето договор за децентрализација значи спроведување на Рамковниот договор. Доаѓањето до решенија преку политички компромис покажува (само)одржливост на Македонија како држава. Тоа е клучното за постигнување напредок, пред сè, во Македонија, а потоа и во поглед на интеграцијата во ЕУ.

Некои познавачи на состојбите велат дека Република Македонија до 2010 година ќе биде членка или блиску до членството во ЕУ, а некои други, пак, оценуваат дека ќе остане само сенка од држава. Кој е Вашиот коментар за овиевидувања? Ќе бидеме ли дел од елитниот клуб, бидејќи со оглед на актуелните случувања доведен е во прашање и опстанокот на Република Македонија?

ШЕКЕРИНСКА: Не верувам во "или-или" ситуации. Ако Македонија не може да ја гарантира својата безбедност и опстанок, тогаш нема што да бара во било каков, а камоли во елитен клуб како ЕУ.

Јас го поставувам прашањето: Зошто постојано и секогаш се сомневаме во опстанокот на Македонија? Мене ми е сосема јасно дека и многу посилни држави постојано се внимателни во однос на сопствената безбедност, но не ја гледам целта на постојаното поставување на истото прашање за опстанокот на Македонија, секогаш кога треба да се донесе позначајна политичка одлука. Треба да си ја вршиме работата, а не да исчекуваме - и тоа да исчекуваме секогаш негативен исход. Предолго време трае етаблирањето на Македонија како самостојна држава на светската сцена, предолго трае транзицијата во Република Македонија, но тоа не смее да биде оправдување за недостиг на самодоверба. Стравот само парализира, а нам ни треба амбиција која ќе нè мобилизира. Времето на одлуки од нас бара и повеќе работа, и повеќе ум, но и вистинска доза на доверба во нас самите и во нашата држава.

Имаме низа проблеми кои ниту една друга држава ги нема. Станува збор за проблемите со името, знамето, идентитетот, невообичаениот пристап кон решавањето на барањата на малцинствата, регионалното опкружување и сл. Има ли Владата конкретни решенија за овие круцијални проблеми?

ШЕКЕРИНСКА: Точно е - ние имаме многу проблеми кои другите ги немаат и немаме многу проблеми кои други ги имаат. Секогаш сопствените проблеми се најголеми, особено ако се набљудуваат од затворен агол.

Да почнам со последниот елемент - за регионалното опкружување. Оваа, како ни некоја друга Влада, не може да има решение. Не можеме, дури и да сакаме, Република Македонија да ја преселиме одовде. Значи, ќе опстојуваме тука, со оние што ни се соседи. А, ако во нешто Република Македонија беше успешна, тоа е токму регионалната соработка.

Прашањето со името е уште отворено. Имаме ситуација кога сите членки на Европската унија и во официјалната и во неофицијалната комуникација ни се обраќаат со Република Македонија,

а Грција сè уште има проблем да ја прифати реалноста. Во секој случај, Владата има платформа за разрешување на овие прашања, кои се неспорно приоритетни, но нема да дозволи тие да надвлдаат над сите други.

Во поглед на прашањата на малцинствата, главна придобивка на Република Македонија во однос на другите држави од регионот, е тоа што ние ја признаваме нашата мултиетничка реалност и со Рамковиот договор најдовме начин за афирмација и за процесирање на правата на заедниците во Република Македонија. Според последниот попис, во Република Македонија живеат 26 етнички групи. Оваа богата мултиетничност најдобро се отсликува на локално ниво. Речиси во сите единици на локална самоуправа во Република Македонија е невозможно да се исцртаат етнички чисти територии.

Опасноста од загрозување на малцинствата е отстранета преку употребата на таканареченото Бадентерово мнозинство. Според член 41, точка 3 од Законот за локална самоуправа, прописите кои се однесуваат на културата, употребата на јазиците и писмата на кои зборуваат помалку од 20 проценти од граѓаните во општината, утврдувањето и употребата на грбот и на знамето на општината, се усвојуваат со мнозинство гласови од присутните членови на советот, при што мора да има мнозинство гласови од присутните членови на советот кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинско население во општината. Со ова решение се опфатени сите културни права, кои се основа и предуслов за заштита, афирмација и развој на сите етнички, јазични и религиозни групи на локално ниво во Република Македонија, а е ставена брана и за сите видови притисоци за мајоризација и исклучување на локалните малцински етнички заедници од процесите на одлучување на локално ниво.

Со спроведувањето на Рамковиот договор се процесираат сите легитимни барања на заедниците во Република Македонија, па би требало политичката дебата да се насочи кон реалните економски проблеми и европската интеграција. Со тоа, радикалните националисти и нивните барања тонат кон маргините на политичкиот живот во Република Македонија, а повиците за "големи држави" влегуваат во сферата на политичката егзотика.

Клучното прашање е дали Република Македонија има стабилни и функционални институции кои се неопходен услов за приближување кон ЕУ. Дали отсуството на инциденти и конфликти е навистина доволно за да речеме дека сме мирна држава во која функционира правниот систем?

ШЕКЕРИНСКА: Тоа апсолутно не е доволно. Една година по кризата во 2001 година, кога ќе зборувавме за функционирање на институциите, сите главен акцент стававме на нивното функционирање на цела територија и генерална стабилизација. Меѓутоа,

откако тоа го апсолвиравме, си ја поставивме вистинската цел: стабилни и функционални институции по европски терк. И, за тоа, мора уште да сработиме.

Според направените анкети и анализи, мнозинството граѓани на Република Македонија се изјаснија дека се за влез во ЕУ. Колку Македонија го познава предметот на својата желба - зачленување во ЕУ?

ШЕКЕРИНСКА: За Македонија, Европската унија претставува многу повеќе од клуб на економски привилегирани држави, за нас таа многу повеќе претставува заедница која мошне добро ја отсликува демократската рамка за организација на животот во рамките на самата заедница.

Македонската Влада, од својот избор пред две години, во секој поглед - економски, политички и институционално - ги исполнува сите обврски преземени кон Европската унија. Тоа го работиме со јасна визија дека мошне брзо ќе бидат вреднувани сите наши напори за стекнување статус земја - кандидат за полноправно членство. Кажано со една реченица: ние веќе не се занимаваме со прашањето дали ќе бидеме членка на ЕУ, туку како можеме колку што е можно побрзо да стигнеме до ЕУ.

По Самитот во Солун Македонија доби уште една нова шанса, ако сами почнеме сериозно да работиме на своите проблеми, можеме само да го забрземе процесот на интеграција. Колку забрзано работиме? До каде сме со процесот на апроксимација на нашето законодавство и целосната законска рамка која важи во ЕУ како формален дел и суштинскиот - создавање капацитети во Европа? Можеме ли да ја одработиме работата во релацијата - европска интеграција?

ШЕКЕРИНСКА: Апсолутно се согласувам дека е подобро да бидеме критични, отколку самозадоволни. Сепак, единствен успе-

шен пристап е објективниот: да видиме точно што сме сработиле, а што не сме. Усогласувањето на законодавството го забравме и сè поголем е бројот на институциите кои и практично се менуваат согласно најдобрите европски практики. Целосно ја почитуваме Спогодбата за стабилизација и асоцијација. Во поглед на имплементацијата на Рамковниот договор, регионалната соработка и борбата против организиранiot криминал имаме добри резултати. Реформата на судството е клучен приоритет. Но, тука мораме да бидеме многу внимателни, за да ги избегнеме препукувањата дека извршната власт се меша во судството. Голем дел од одговорноста треба да се пренесе и врз самото судство. Самостојниот судски буџет е еден чекор, но секако не и крајна цел. Убедена сум дека во нашето судство постои капацитет кој може да се мобилизира за успешна реформа. Се согласувам дека суштинската апроксимација е градењето капацитети низ администрацијата и тоа е процес кој ќе трае и кој мора да биде ослободен од политички или персонални "упади".

Но, сега наместо сите (Владата, Собранието, политичките партии) да и се посветиме на оваа исклучително тешка задача и да кажеме дека навистина ова ни е крупната заедничка цел, повторно "факаме кривина". Наместо посветување на реформите во судството и администрацијата, на функционалната децентрализација, повеќе инвеститори... цела година ни мина во избори, референдум и слично. Ова е време кое не е изгубено само за Владата, туку уште повеќе за Македонија.

Жалам што понекогаш изгледа дека не учиме од сопствените грешки. Веќе една година зборуваме дека премногу внимание им посветуваме на политичките теми, а ги занемаруваме оние животните: економија, вработувања, инвестиции... И токму тие кои најмногу ја критикуваат Владата за тоа, сега на голема врата ги враќаат истите општи политички теми: Рамковен договор, меѓуетнички теми кои ќе одземат време, енергија, дури и пари. Време, енергија и пари кои ни се насушно потребни за вистинските реформи.

Работата "европска интеграција" можеме да ја обработиме само ако сме свесни колку таа е тешка (а, некои не се) и ако сме подготвени да ја платиме цената.

Знаеме што се случи со опозиционата ВМРО-ДПМНЕ. Колку СДСМ е заштитена од една таква внатрешна поделба на партијата?

ШЕКЕРИНСКА: Во изминативе години на македонската транзиција, ВМРО-ДПМНЕ и СДСМ се етаблираа како клучни политички фактори кои ги диктираат движењата на македонската политичка сцена. Разликите меѓу овие две опции не се мали на програмски и на идеолошки план, но сè уште поголеми кај организационата поставеност и менаџирањето на внатрешпартиската дебата и внатрешпартиските избори. СДСМ секогаш ги менаџирало легитимните политички "нијанси" во рамки на внатрешпартиската дебата и поради тоа во оваа партија не се случуваат фракции и делби, кои за ВМРО-ДПМНЕ се речиси "сезонска" карактеристика (се јавуваат пред и по секои избори).

Најчесто јавноста вели дека други ни ја кројат судбината. Конкретно тоа се однесува и на актуелната децентрализација. Госпоѓице Шекеринска, ќе ја биде ли Република Македонија ваква, во денешни граници, без проблеми и како сериозна членка на ЕУ?

ШЕКЕРИНСКА: Македонија во својот пост-охридски период покажа дека е силно отпорна на сите дестабилизациони процеси во државите во регионот. Пред сè, тука мислам на трагичното убиство на српскиот премиер Зоран Ѓинѓиќ, немилите настани на Косово од 17 март, како и мостарската трагедија во која животот го загуби претседателот Борис Трајковски. Во сите овие случаи, со своето однесување Македонија покажа зрелост и снаодливост да се соочи со предизвиците.

Ние многу внимателно ги анализираме состојбите во земјата и во регионот.

Што се однесува, пак, до радикалните тенденции во регионот, морам да истакнам дека со потпишувањето на Јадранската повелба и со цврстото чекорење на земјите од Западен Балкан кон ЕУ значително е намалена јачината на сите радикални тенденции во регионот и тие мораат да се соочат со едноставен избор - или ќе се стопат во маин-стреам политиката на своите држави или ќе исчезнат од политичката сцена како еден нус-производ на турбулентните деведесетти години. Сепак, јас лично сметам дека предолго трае процесот на стабилизација на регионот. Сега е крајно време да признаеме дека процесот на стабилизација и транзиција конечно е завршен и дека е време да се зафатиме со новите процеси на демократска консолидација и европска интеграција на целиот регион.

Или, директно да одговорам на вашето прашање: да, ќе ја биде Македонија, не ваква (мора да биде подобра), во денешни граници (но, во рамките на пошироките европски) и како сериозна членка на ЕУ (не постојат несериозни членки). За да биде тоа можно, треба да направиме политички и психолошки пресврт: да не очекуваме дека членството во ЕУ е магична увезена формула за решавање на нашите домашни проблеми. И кога ќе станеме членка на ЕУ, ќе имаме проблеми (од нив не се ослободени ниту најразвиените, најстарите членки), но со нив ќе се справуваме на поинаков начин.